

GEROS MOKYKLOS KONCEPCIJOS ĮGYVENDINIMAS IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOJE: LOPŠELIO-DARŽELIO „TRYS NYKŠTUKAI“ ATVEJIS

Reda Ponelienė, Danguolė Dargienė

Šiaulių universitetas, Šiaulių lopšelis-darželis „Trys nykštukai“, Lietuva

Įvadas

Ikimokyklinio ugdymo kokybės samprata įvairialypė: ją sąlygoja skirtingų šalių materialinės, vertybinės, istorinės aplinkybės. Friendly M., Doherty G., Beach J., atlikę ikimokyklinio ugdymo kokybės tyrimų lyginamąją analizę, išskyrė ikimokyklinio ugdymo kokybės elementus: valstybinė ikimokyklinio ugdymo paslaugų teikimo politika ir ugdymo paslaugų įvairovė; ugdymo filosofija ir ideologija; žmogiškieji išteklių (ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir specialistų išsilavinimas); vienam pedagogui tenkančių įvairaus amžiaus vaikų skaičius; ikimokyklinio ugdymo įstaigų aplinka; bendradarbiavimas su tėvais ir bendruomene; duomenys, tyrimai ir įvertinimas: informacijos, skirtos veiksmingai praktikai vertinti ir atskaitomybei užtikrinti, rinkimas ir analizė. Siekiant užtikrinti ikimokyklinio ugdymo kokybę, daugelyje šalių vis didesnę reikšmę įgyja ikimokyklinio ugdymo įstaigų veiklos įsivertinimas. Būtent įsivertinimas skatina šios ugdymo įstaigos personalo veiklos refleksiją, kuri didina kaitos galimybes (Ikimokyklinio ugdymo kokybė, 2012).

Kalbant apie ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklos kokybės įsivertinimą susiduriama su problema, kad parengti ir Lietuvoje oficialiai galiojantys veiklos įsivertinimo rodikliai (Ikimokyklinio ugdymo mokyklos vidaus audito metodika) patvirtinti dar 2005 metais, kai tuo tarpu bendrojo ugdymo mokyklos vadovaujasi Mokyklos, įgyvendinančios bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės įsivertinimo metodika (2016), kuri parengta atsižvelgiant į *Geros mokyklos koncepcijos* (2015) nuostatas.

Geros mokyklos koncepcija (2015) skirta sudaryti prielaidas kelti šalies mokyklų, įgyvendinančių bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės lygį, parodyti mokyklai veiklos kryptį bei gaires ir įgalinti ją veikti. Koncepcijos paskirtis – būti universaliu šiuolaikinės mokyklos raidos orientyru, nurodančiu, kokie mokyklos bruožai laikomi vertingais bei pageidaujamais šalyje, paskatinti mokyklų bendruomenių kūrybiškumą bei ilgalaikes įvairių tipų mokyklų tobulinimo iniciatyvas. LR Švietimo įstatyme (2011) ikimokyklinio ugdymo įstaiga įvardijama kaip ikimokyklinio ugdymo mokykla. Tokiu būdu *Geros mokyklos koncepcija* gali būti taikoma ir kalbant apie ikimokyklinio ugdymo įstaigų veiklos kokybę.

Mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo tikslas – plėtoti duomenimis grįsto valdymo kultūrą mokykloje, skatinti jos bendruomenės kryptingą, į rezultatus orientuotą diskusiją apie gerą mokyklą, stiprinti bendruomenės narių įsipareigojimą ugdymo kokybei ir atsakomybę, taikant įsivertinimą kaip kasdienę praktiką – savistabą, refleksiją, dialogą ir į mokyklos tobulinimo procesus įtraukti visus bendruomenės narius, kitas suinteresuotas grupes (Mokyklos, įgyvendinančios bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės

įsivertinimo metodika, 2016). Jei bendrojo ugdymo įstaigos turi galimybę naudoti profesionaliai parengtus instrumentus mokyklos veiklos kokybei įsivertinti bei gausybę instrumentų grįžtamajam ryšiui gauti (IQES online sistema), ikimokyklinio ugdymo įstaigoms naudotis minėta sistema nėra galimybės. Skirtingos savivaldybės turi patvirtintas išorinio vertinimo metodikas (pvz., Šiaulių m. sav. taryba dar 2014 m. patvirtino mokyklų, vykdančių ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas, savianalizės protokolus), tačiau tyrimo instrumentų konkrečioms vertinimo sritims pasigendama. 2016 m. Šiaulių m. ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovai išipareigojo organizuoti bendruomenių susitarimus dėl Gero darželio kriterijų (bruožų). Siekiant išsiaiškinti, kurie *Geros mokyklos* aspektai ir juos apibūdinantys bruožai būdingiausi ikimokyklinio ugdymo įstaigos veikloje, o kuriems reikėtų skirti daugiau dėmesio, 2017 m. Šiaulių lopšelyje-darželyje „Trys nykštukai“ organizuotas tyrimas „Geras darželis. Koks jis?“.

Tyrimo metodologija

Bendra tyrimo charakteristika

Kokybinis tyrimas (atvejo analizė) atliktas 2017 m. birželio-rugpjūčio mėn. Tyrimo metodai ir etapai: pedagogų apklausa (2017 m. birželio mėn.); ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų apklausa (2017 m. liepos–rugpjūčio mėn. (*online būdu*)); interviu su vaikais (2017 m. rugpjūčio mėn.).

Kokybinio tyrimo vidinis validumas užtikrintas tiesioginiu tyrėjos dalyvavimu tiriamojame veikloje. Tyrimo ribotumai. Tyrimas atliktas vienoje ugdymo įstaigoje, todėl tyrimo rezultatai negali būti pritaikyti visai populiacijai. Norint plačiau atskleisti tiriamąją problemą, tikslinga būtų tyrimą atlikti ir kitose ugdymo įstaigose. Kita vertus, šiais rezultatais nebuvo siekiama reprezentuoti visos Lietuvos ugdymo įstaigų. Nors tyrimo imtis neleidžia daryti plačių apibendrinimų, gauti rezultatai leidžia numatyti tam tikras tendencijas ir tolesnių gero darželio tyrimų galimybes.

Tyrimo imtis

Tyrimo imtis – netikimybinė, patogioji. Ugdymo įstaiga parinkta remiantis tikslinės atrankos (Kardelis, 2007) būdu. Ugdymo institucija pagal ją lankančių vaikų kontingentą, pedagogų kvalifikaciją, užimamą teritoriją ir kitus aspektus gali būti įvardijama kaip tipinis valstybinis miesto darželis. Tyrime dalyvavo 16 pedagogų, 11 ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvų, 10 ugdymo įstaigą lankančių vaikų. Tyrėja pažįsta šio darželio pedagogus, yra bendravusi su tyrime dalyvavusiais vaikais; visa tai sąlygojo mažesnę komunikacinę barjerą bendraujant su vaikais ir pedagogais. Taigi, ugdymo įstaigos pasirinkimą lėmė kokybinio tyrimo specifika, kadangi, siekiant gauti kuo įvairesnės informacijos, su tiriamaisiais bendrauta tiesiogiai. Tyrime dalyvavo tie vaikai, kurių tėvai buvo davę sutikimą dėl vaikų dalyvavimo tyrime.

Tyrimo instrumentas

Rengiant tyrimo instrumentą laikytasi nuostatos, kad „ikimokyklinio ugdymo kokybė – dinamiškas ir nenutrūkstamas procesas, kuriame turi dalyvauti įvairios interesų grupės (tėvai, vaikai, šeimos, ikimokyklinio ugdymo paslaugų teikėjai ir t. t.)“ (Ikimokyklinio ugdymo kokybė, 2012), todėl į tyrimą įtraukta darželio bendruomenė (vaikai, pedagogai ir tėvai).

Tyrimo dalyviams taikytas tapatus tyrimo instrumentas, keičiamos tik klausimų formuluotės:

Pedagogams pateikti 3 atviro tipo teiginiai / klausimai: 1) „*Koks darželis yra geras darželis? Kokie jo bruožai?*“, 2) „*Pabaikite sakinį „„, Trys nykštukai“ – geras darželis, nes...“*, 3) „*Kuo aš galėčiau prisidėti, kad „Trys nykštukai“ būtų geriausias darželis?*“. Apklausoje dalyvavo 16 pedagogų. Jie atsakymus pateikė raštu.

Ikimokyklinio amžiaus vaikų tėvams pateikti 4 atviro tipo teiginiai / klausimai: 1) „*Koks, Jūsų nuomone, darželis yra Geras darželis? Kokie galėtų / turėtų būti gero darželio bruožai? Aprašykite*“, 2) „*Pabaikite sakinį „„, Trys nykštukai“ – geras darželis, nes...“* (galite pateikti neribotą skaičių argumentų), 3) „*Ką, Jūsų nuomone, įstaigoje dirbantys pedagogai, administracija galėtų pakeisti / tobulinti savo veikloje, kad „Trys nykštukai“ būtų geriausias darželis Jūsų vaikui?*“, 4) „*Pasvarstykite ir atsakykite, kuo Jūs, kaip ugdytinio tėtis ar mama, galėtumėte prisidėti (arba tai jau aktyviai darote), kad „Trys nykštukai“ būtų pats geriausias darželis Jūsų vaikui (savanoriavimas, aktyvus dalyvavimas įstaigos / grupės veikloje ir pan.)*“. Apklausoje (online būdu) dalyvavo 11 tėvų.

Vaikams, kurių tėvai davė sutikimą dėl vaikų dalyvavimo tyrime, buvo pateikti trys klausimai: 1) „*Kaip galvoji, koks darželis yra Geras darželis?*“, 2) „*Ar mūsų darželis tau atrodo geras? Kodėl?*“, 3) „*Ko trūksta mūsų darželyje, kad galėtum sakyti, jog šis darželis – pats geriausias pasaulyje?*“. Vaikai buvo apklausiami individualiai jiems įprastoje grupės miegamojo patalpoje. Tyrime dalyvavo 10 ugdymo įstaigą lankančių vaikų.

Duomenų analizė

Visų trijų tiriamųjų grupių atsakymai analizuoti lygiagrečiai, ieškant bendrų sąlyčio taškų bei išskiriant skirtumus: Geros mokyklos aspektai, jos bruožai („*Koks, Jūsų nuomone, darželis yra Geras darželis? Kokie galėtų/turėtų būti gero darželio bruožai?*“) → Esama situacija („*Pabaikite sakinį: „X darželis“ – geras darželis, nes...“*“) → Pageidaujama situacija (kur link einame) („*Kuo aš galėčiau prisidėti, kad „X darželis“ būtų geriausias darželis?*“).

Surinktų duomenų analizei naudota turinio kokybinė (content) analizė, atlikta remiantis tinkamiausių prasminių vienetų išskyrimu iš teksto ir jų kodavimu. Tekstas nagrinėjamas nuosekliai, indukcinio būdu išskiriant prasminius vienetus, juos formuluojant į subkategorijas, vėliau jungiant į kategorijas. Kategorija – teiginys, apimantis grupę subkategorijų (trumpų teiginių), kurias sieja bendras turinys, teksto prasmė (Bitinas, Rupšienė, Žydzūnaitė, 2008). Vaikų, tėvų ir pedagogų atsakymai analizuojami greta, kaip papildantys vieni kitus; tyrimo dalyvių pasisakymai pateikiami skliausteliuose kabutėse. Jei tiriamųjų atsakymai sutampa, skliausteliuose nurodomas pasikartojančių atsakymų skaičius. Tyrimo rezultatuose pristatomos kategorijos apima Geros mokyklos aspektus, subkategorijos – Geros mokyklos aspektų bruožus.

Tyrimo etikos klausimai liečia visus su konkrečiu tyrimu susijusius asmenis – tiek tyrėjus, tiek tiriamuosius (Rupšienė, 2007). Tyrimo metu vadovautasi K. Kardelio (2007), L. Rupšienės (2007) išskirtais tyrimo etikos principais: *Tiriamųjų informavimas apie tyrimo tikslą, etapus, tyrimo metodus; konfidencialumo išsaugojimas ir anonimiškumo užtikrinimas; savanoriško dalyvavimo principas*. Pastarasis įgyvendintas interviu su vaikais metu, kuomet prieš pradėdant tyrimą tiriamieji būdavo informuojami apie tyrimo tikslą ir klausiami, ar sutinka dalyvauti tyrime. Mokslininkų (Greig, Teylor, 2007; Juodaitytė, 2011) teigimu, vienas svarbiausių tyrėjo principų – nedaryti vaikams spaudimo. Tyrimo metu pasitaikė situacija, kai vienas tyrime turėjęs dalyvauti vaikas atsisakė, motyvuodamas, jog kalbėti šiuo metu nenori.

Tyrimo atlikimo, duomenų analizės bei tyrimo rezultatų skelbimo metu taip pat vadovautasi P. Jucevičienės (1997) išskirtais mokslinės etikos reikalavimais: *tyrėjo (mokslininko) profesinė atsakomybė, kuri apibrėžiama kaip duomenų, rezultatų ar išvadų fabrikavimo, falsifikavimo ar neteisingo pateikimo vengimas; tyrimo metodologijos pateikimo ir procedūrų tikslumo; tyrėjo atsakomybės prieš asmenis, dalyvaujančius tyrime*.

Tyrimo rezultatai

Geros mokyklos aspektas: „Asmenybės ūgtis“

Geros mokyklos koncepcijoje (2015) asmenybės ūgtį apibūdinantys bruožai yra asmenybės branda, individualias galimybes atitinkantys ugdymo(si) pasiekimai ir nuolatinė ugdymo(si) pažanga.

2014 m. patvirtintame *Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų apraše* nurodomos gairės ikimokyklinio ugdymo pedagogams, kuriose pateikiama vaiko nuo gimimo iki šešerių metų įgyjamų vertybinių nuostatų bei esminių gebėjimų visuma ir ugdymosi pažangą nusakantys pasiekimų žingsniai. Įstaigoje dirbantys pedagogai nuolat fiksuoja vaikų pasiekimus, aprašo jų daromą pažangą. Galbūt dėl šios priežasties, ugdymo procesas vertinamas kaip natūraliai vykstantis ugdymo įstaigoje ir savaime suprantamas, todėl atsakydamos į tyrimo metu pateiktus klausimus pedagogės šiam aspektui skyrė mažai dėmesio.

Kalbant apie konkrečią įstaigą, dėmesys fokusuojamas į gerus (vaikų) pasiekimus („*Geri pasiekimai*“) bei visapusišką (apimantį daug sričių) ugdymą („*Visapusiškas kūrybingos asmenybės ugdymas*“). Pedagogai skyrė dėmesį ir kūrybiškumo ugdymui („*Didelis dėmesys skiriamas vaikų kūrybiškumui*“), o tai tiesiogiai susiję su įstaigos ugdymo programoje deklaruojamais ugdymo principais.

Vienas tyrime dalyvavęs tėvas išreiškė pageidavimą, kad vaikų pasiekimų ir pažangos aptarimui būtų skiriamas didesnis dėmesys („*Gal tik norėtusi daugiau susirinkimų, kuomet aptariami vaiko pasiekimai ar vietos, kuriose reiktų padirbėti su vaiku*“). Šiuo metu įstaigoje ugdomų vaikų pasiekimai vertinami nuolat, o fiksuojami du kartus per metus (rudenį ir pavasarį) internetinėje priemonėje „Mūsų darželis“; su tėvais vaikų pažanga aptariama individualiai pagal poreikį bei mokslo metų pabaigoje organizuojamuose pedagogų ir tėvų pokalbiuose.

Geros mokyklos aspektas: „Gyvenimas mokykloje: saviraiškus dalyvavimas“

Tėvų požiūriu, gero darželio išskirtinumas – vaikų emocinis saugumas įstaigoje („kur vaikas yra laukiamas auklėtojų“, „Vaikus mylinčios auklėtojos“). Tai atliepia Geros mokyklos aspekto „Gyvenimas mokykloje: saviraiškus dalyvavimas“ bruožą – gerą vaikų savijautą. Taip pat tėvams aktualus bendravimas su pedagogais: „<...>laiku sužinoti apie problemas, kylančias dėl vaiko ar vaikui, kiti klausimai, kurie neramina tėvus“.

Pedagogų požiūriu, gyvenimas gerame darželyje turėtų būti įprasminamas per įvairias veiklas („Įvairi veikla“), gerą vaikų ir tėvų savijautą („Gera vaiko savijauta“, „Darželis, kuriame laimingi vaikai“, „Tėvai džiaugiasi ir dalijasi savo išpūdžiais“) bei aktyvų bendradarbiavimą ir tėvų į(si)traukimą („Aktyvus bendradarbiavimas su tėvais“ (4), „Glaudus bendradarbiavimas tarp įstaigos darbuotojų, pedagogų, tėvų“, „Aktyvi bendruomenė, tėvų įtraukimas“).

Darželį lankantys vaikai jame gerai jaučiasi: „Čia linksčiau nei namie: yra daug draugų, linksmos auklėtojos, skanūs pusryčiai, galima miegoti pietų“, „Man patinka čia būti“. Be to, darželyje vaikai įsitraukia į įvairias veiklas, išgyvena bendrumo jausmą: „Jei atsineši žaislą, gali dalintis ir žaisti kartu“, „Draugai draugauja visada“.

Kalbėdami apie darželį „Trys nykštukai“ kaip apie gerą darželį, tėvai išskyrė šiuos bruožus: veiklos įvykiai ir nuotykių („Labai daug renginių, užimtumo vaikams“), vaikų savijauta („Vaikas niekada nepasakė, kad nenori eiti į darželį. Vadinasi viską darote teisingai, jeigu vaikas kas rytą laukia žaidimų, vaikučių ir žinoma auklėtojų“), bendruomeniškumas („Į darželio „gyvenimą“ įtraukiama visa darželio bendruomenė (ne tik vaikai, bet ir tėvai)“). Panašius bruožus išskyrė ir pedagogai: veiklos įvykiai ir nuotykių („Kūrybiškas (netradiciniai renginiai, įvairiapusės ugdymo priemonės, aplinka, metodai)“, „Įvairios šventės, renginiai, projektai“, „Daug būrelių“); vaikų ir pedagogų savijauta („Orientuotas į vaikų ir pedagogų gerovę“, „Čia visiems gera (2)“, „Vaikams čia patinka“; bendruomeniškumas („Aktyvi bendruomenė“, „Bendradarbiaujantis ir tarpusavyje, ir su tėvais“, „Šiltas, geranoriškas bendradarbiavimas su tėveliais“, „Bendradarbiaujantis, atviras (projektai, renginiai, išvykos)“).

Nors bendradarbiavimą tiek tėvai, tiek pedagogai nurodė kaip darželio išskirtinumą, ši sritis galėtų būti ir toliau tobulinama, tėvus įtraukiant ne tik į viso darželio mastu organizuojamas veiklas (tėvų požiūris): „Būtų šaunu kartais įtraukti tėvelius į veiklą, pvz., užduotis tėveliams sugalvoti ir paruošti padaryti kokį darbėlį <...>“, „Galėtų būti tėveliai aktyviau kviečiami pabūti grupėse su vaikais dienos metu, sudalyvauti dažniau renginiuose kartu“, „Menkas tėvelių įtraukimas iš darželio pusės. Tėveliams sunkiau susiorganizuoti nei darželiui suorganizuoti“. Savo ruožtu pedagogai nurodo, kaip patys prisideda / prisidėtų prie šios srities stiprinimo: „Nuoširdžiai bendrauti ir bendradarbiauti“, „Skleisti šilumą vaikams, kad vaikai atėję į darželį jaustųsi gerai“.

Geros mokyklos aspektas: „Ugdymasis (mokymasis): dialogiškas ir tyrinėjantis“

Geros mokyklos koncepcijoje išskirti aspektai vienas su kitu glaudžiai susiję, papildo vienas kitą. Tyrime dalyvavę vaikai pažymėjo, kad darželyje „Vaikai mokinasi, darbelius daro“. Pedagogų ir tėvų atsakymuose ugdymosi sričiai būtų galima priskirti įvairius kitose rezultatų pristatymo dalyse išskirtus aspektus, bet tiesioginių nuorodų (iš atsakymų) į

ugdymosi procesą, kaip *gero darželio* aspektą, rasti nepavyko. Galima daryti prielaidą, kad pedagogai ugdymosi procesą laiko savaime suprantamu, gerai organizuotu, todėl jo atskirai neišskiria; tėvams, tikėtina, svarbesnės atrodo kitos sritys (*gero darželio* aspektai).

Geros mokyklos aspektas: „Ugdymas (mokymas): paremiantis ugdymąsi (mokymąsi)“

Gero darželio samprata, tėvų požiūriu, sietina su laisve („*Laisvas darželis, ugdamtis kūrybingą, laisvą, ir mąstančią jaunąją kartą*“) bei „geru ugdymu“, kurį užtikrina kvalifikuoti darbuotojai („*Kvalifikuoti darbuotojai, kurie sugalvoja įdomios ir naudingos veiklos*“). Savo ruožtu pedagogai, kalbėdami apie ugdymą, orientuojasi į vaiko interesų pirmenybės principo įgyvendinimo svarbos akcentavimą („*Visas dėmesys vaikui (priimti vaiką tokį, koks jis yra)*“, „*Atsižvelgimas į vaiko individualumą*“, „*Orientuotas į vaiko individualius interesus*“, „*Įvairiapusis / įvairialypis*“, „*Orientuotas į vaiką (3)*“) bei inovacijų taikymą ugdyme („*Pokyčių, naujovių pritaikymas ugdymo procese*“, „*Ėjimas su laiku į priekį*“). Tėvų ir pedagogų pasisakymai gali būti naudojami ne tik kaip gerosios praktikos pavyzdžiai, bet ir puikiai iliustruoti mokslininkų (Sheridan, 2001) išskiriamus ugdymo kokybės aspektus: „ugdymo kokybės lygį lemia tiek pedagogų naudojama edukacinė aplinka, tiek inovacijų taikymas, siekiant motyvuoti vaikus mokytis“ (Sheridan, p. 49).

Kalbant apie konkrečią įstaigą atsakymai gan panašūs, tačiau tuo pačiu „išplečiamas“ pedagogų vaidmuo (tėvų požiūriu): „*Auklėtojos puikiai rūpinasi vaikais pradedant nuo higienos iki emocinės atmosferos grupėse*“. Vaikai, savo ruožtu, nurodo, kad darželyje vyksta tiek ugdymo procesas, tiek papildomas ugdymas: „*Auklėtojos mokina skaičiuoti, rašyti*“, „*ten išmoko daug gerų dalykų*“, „*labai daug būrelių: robotika, dar krepšinis*“. Tuo pačiu vaikai išreiškia pageidavimą daugiau dėmesio skirti daugiakultūriam ugdymui „*Ir kad kažkurie vaikai mokėtų kalbėti rusiškai, nes dabar tik auklėtojos moka, nes aš rusė, ispanė ir lietuvė esu*“ bei įvairesnėms veikloms tiek kasdieniame ugdymo procese, tiek papildomame ugdyme: „*Kad berniukai galėtų mokytis žaisti futbolą, nes dabar tik atseit žaidžiam. Dar galėtų būti daug katinų ir šunų arba kad galima būtų atsinešti savo, kad apsirodyti draugams, pasakyti koks vardas, papasakoti*“.

Geros mokyklos aspektas: „Darbuotojai: asmenybių įvairovė“

Geram darželiui būdinga darbuotojų (asmenybių) įvairovė. Tėvams aktualiausia, kad vaikas *gerame darželyje* būtų mylimas ir ugdomas kompetentingų pedagogų („*Auklėtojos turi būti kompetentingos, mylinčios vaikus ir savo darbą*“). Pedagogų požiūriu, darbuotojai turi būti atviri kaitai ir naujovėms („*Atviras pokyčiams*“, „*Atviras naujovėms, inovacijoms*“), atviri ir bendradarbiaujantys („*Komandinis darbas (2)*“, „*Tarpusavio bendravimas ir bendradarbiavimas pedagogų*“, „*Atviri pedagogai (pasauliui, dirbantys „be sienų*““ bei aukštos kvalifikacijos profesionalai, mylintys savo darbą („*Tobulėjantys pedagogai*“, „*Darbuotojų profesionalumas*“, „*Stiprūs pedagogai*“, „*Geri pedagogai, mylintys savo darbą*“, „*Pozityvūs pedagogai*“).

„X“ lopšelis-darželis, vaikų, tėvų ir pedagogų požiūriu, atliepia aukščiau nurodytus darbuotojų (asmenybių įvairovė) bruožus. Vaikų požiūriu, darželyje dirba „*linksmos, geros auklėtojos*“. Tėvų požiūriu, įstaigoje dirbantys pedagogai yra geri, kompetentingi, šaunūs („*Puikios auklėtojos (2)*“, „*Geras pedagogų kolektyvas*“, „*Čia dirba daug šaunių auklėtojų*“,

„Dirba kompetentingi darbuotojai“, „Neblogos auklėtojos“). Pedagogų atsakymai analogiški: „Tobulėjantys, kvalifikuoti pedagogai“, „Aktyvūs pedagogai“, „Darbštūs, kūrybiški pedagogai“, „Kvalifikuoti pedagogai (2)“, „Stiprūs, kvalifikuoti pedagogai“. Svarbu akcentuoti ir tai, kad pedagogai save įstaigoje mato kaip vieną komandą, turinčią bendrą viziją ir tikslą: „Geras kolektyvas“, „Kolektyvas kaip „kumštis““, „Galime dirbti laisvai, nevaržomai, kūrybingai“. Kalbėdami apie tobulintinas sritis, pedagogai nurodo, kad nepriklausomai nuo to, kad įstaigos pedagogai dirba komandoje, siekiama dar labiau augti, tobulėti („Nuolat augti, niekada nesustoti, tobulėti tobulėti tobulėti, prisitaikyti prie šių laikų ugdytinių, juos pažinti“) bei toliau bendrauti ir bendradarbiauti ne tik tarpusavyje, bet ir su ugdytinių tėvais („Bendrauti ir bendradarbiauti su kolegėmis, tėvais, ugdant jaunąją kartą“).

Geros mokyklos aspektas: „Mokyklos bendruomenė: besimokanti organizacija“

Pedagogai šiai sričiai, kaip gero darželio aspektui, skyrė daug dėmesio kalbėdami apie tobulinimo kryptis. Iš pedagogų atsakymų matomas siekis tobulėti, aktyvinti veiklą su kitais darželiais, dalyvauti renginiuose už įstaigos ribų ir pan.: „Aktyvinti veiklą su kitais respublikos darželiais!!!“, „Kuo daugiau dalyvauti renginiuose už darželio ribų“, taip pat akcentuojamas noras ir siekis savo turima patirtimi dalintis su kitais pedagogais: „Ir skleisti – atiduoti“, „Dalintis savo gerąja patirtimi“, „Kelti kvalifikaciją, o įgytas žinias perteikti kitiems pedagogams“. Galima daryti prielaidą, kad dalis išskirtų motyvų įgyvendinama jau dabar, kadangi dalis pedagogų įstaigą įvardijo kaip besimokančią, nuolat tobulėjančią organizaciją: „Besimokanti organizacija“, „Bendradarbiauja su daug soc. partnerių“, „Nuolat tobulėjanti“.

Savo ruožtu tėvai atkreipė dėmesį, kad vis dar pasitaiko pedagogų, kurių požiūris į ugdymą ir taikomi ugdymo metodai nebeatitinka laikmečio, todėl siūloma „Kai kurioms auklėtojoms atsikratyti „tarybinių“ auklėjimo metodų, žiūrėti į vaiką kaip į asmenybę, suteikti vaikams daugiau laisvės, mokyti gyvenimiškų dalykų“.

Geros mokyklos aspektas: „Lyderystė ir vadyba: įgalinančios“

Pedagogų požiūriu, „X“ darželis pasižymi dialogo ir susitarimų kultūra bei pasidalyta lyderyste: „Aktyvi pedagogų lyderystė“, „Palaikomos pedagogų idėjos“, taip pat pedagogams svarbu, kad įstaigoje vyrauja geras mikroklimatas, palankus aktyviai veiklai: „Geras įstaigos mikroklimatas (2)“, „Šilta, jauki, skatinanti dirbti aplinka“.

Geros mokyklos aspektas: „Ugdymo(si) aplinka: dinamiška, atvira ir funkcionali“

Labiausiai aptartas Gero darželio aspektas vaikų, tėvų ir pedagogų pasisakymuose – ugdomoji aplinka. Tiek tėvai, tiek pedagogai sutinka, kad darželiui būdinga ugdymąsi stimuliuojanti aplinka, kuri yra saugi, graži, tvarkinga, funkcionali: „Gera ugdymo, žaidimų bazė, graži ir tvarkinga aplinka“, „Puiki vieta, saugi aplinka, erdvios patalpos“, „Keliaujančios erdvės vaikams“, šiuolaikiška ir nuolat atnaujinama „Nuolat atsinaujinantis, besikeičiantis tiek viduje, tiek išorėje. Besistengiantis dėl vaikų“, „Šiuolaikiškas“, „Eina koja kojon su laikmečiu“, virtuali („el. dienyas, kompiuterinis raštingumas“, „Technologijų

naudojimas“, „*Kompiuterizuotas*“). Be to, į aplinkos kūrimą įsitraukia visa įstaigos bendruomenė: „*Pagirtina nauja žaidimų aikštelė ir alpinariumai!*“, „*Labai patinka veikla koridoriuose – LEGO sienelė, lėlių namai, bibliotekėlė, eksperimentų kampelis*“. Vaikai kaip išskirtinumą pažymėjo ugdomasias erdves „be sienų“, kuomet žaisti ir veikti galima tiek grupėje, tiek už grupės ribų: „*Patinka, kad galima miegamajame ir lauke žaisti*“, „*Patinka miegamasis, nes yra daug įdomių žaislų*“, „*Kieme yra karstyklės*“, „*Kai išeini į ekskursijas galima pažaisti*“.

Geros mokyklos aspektas: „Vietos bendruomenė ir mokyklos savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija, dalyvių susirinkimas (savininkas)“

Kaip nurodoma *Geros mokyklos koncepcijoje*, įstaigos viziją ir strategiją kuria darbuotojai, ugdytiniai ir jų tėvai, vietos bendruomenė ir mokyklos savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija, dalyvių susirinkimas (savininkas), prisiimama atsakomybė už tikslų įgyvendinimą. Rengiant įstaigos strateginį planą tariamasi su įstaigos bendruomene, veiklos planai įgyvendinami kartu. Tyrimo dalyviai atskirai neaptarė mokyklos savininko indėlio į *gero darželio* kūrimą, tačiau suprantama, kad be savininko skiriamos paramos ir palaikymo, įstaigai savarankiškai pasiekti užsibrėžtų tikslų būtų sudėtinga.

Diskusija

Atlikto tyrimo „*Geras darželis. Koks jis?*“ rezultatų analizė leido identifikuoti konkrečiai įstaigai būdingus gero darželio bruožus (daugiausia tiriamųjų pasisakymuose aptarta ugdomoji aplinka, gyvenimas mokykloje ir darbuotojai). Galima daryti prielaidą, kad tinkamai parinkta ugdomoji aplinka bei profesionalūs, kvalifikuoti pedagogai turi įtakos kokybiškam vaikų dalyvavimui ugdymo įstaigos gyvenime. Šis hipotetinis teiginys sutampa su Sheridan (2001) išreikšta pozicija dėl ugdymo kokybės tobulinimo, kuomet teigiama, kad ugdymo kokybės tobulinimas visų pirma sietinas su pedagogo siekiu tobulėti ir sukurti tokias pedagogines sąlygas, kurios sudarytų optimalias galimybes ugdytiniui pasiekti geriausių pasiekimų ir asmeninio tobulėjimo. Pastaroji prielaida galėtų būti orientyras kitiems ugdymo kokybės tyrimams įstaigoje.

Atlikto tyrimo rezultatų pagrindu gali būti tobulinama ugdymo praktika konkrečioje įstaigoje, pvz., tyrimo metu nustatyta, kad vaikų pasiekimų ir pažangos fiksavimo procedūros aiškios ne visiems tėvams, o pažangos aptarimai turėtų būti organizuojami dažniau. Ugdymą ir ugdymąsi, kaip geros mokyklos aspektus, tiek tėvai, tiek pedagogai paminėjo tik kelis kartus. Siekiant išsiaiškinti tai lėmusias priežastis, įstaigoje gali būti atliktas „giluminis“ vienos pasirinktos srities auditas. Tokiu būdu, atliepiant tėvų lūkesčius dėl įstaigos veiklos tobulinimo ir organizuojant tolesnį įstaigos veiklos kokybės įsivertinimą, nuo gero darželio būtų pereinama prie geresnio.

Išvados

Labiausiai būdingi Geros mokyklos aspektai ir juos apibūdinantys bruožai vaikų, tėvų ir pedagogų nuomone lopšelyje-darželyje „*Trys nykštukai*“: ugdomoji aplinka (grupės „be sienų“, inovacijų taikymas, šiuolaikiška ugdomoji aplinka), gyvenimas mokykloje (veiklų

įvairovė, atvirumas, būreliai, nuotykių) bei darbuotojai (asmenybių įvairovė, subalansuotas kolektyvas).

Tobulintinos sritys (bruožai) turėtų būti asmenybės ūgtis (dėmesys fokusuojamas į vaikų pasiekimus ir daromą pažangą), ugdymas ir ugdymasis, kaip natūraliai vykstantis procesas ugdymo įstaigoje, lyderystė ir vadyba (akcentuojama pasidalintos lyderystės svarba, demokratiški santykiai ugdymo įstaigoje, geras mikroklimatas ir pedagoginės sąlygos) bei mokykla, kaip besimokanti organizacija (akcentuojamas siekis toliau tobulėti ir dalintis gerąja patirtimi).

Literatūra

- Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija* [Qualitative research methodology]. Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė.
- Friendly, M., Doherty, G., Beach, J. *Quality by design: What do we know about quality in early learning and child care, and what do we think?* A literature review. University of Toronto: Childcare Resource and Research Unit. Prieiga per internetą: http://childcarequality.ca/wdocs/QbD_LiteratureReview.pdf.
- Geros mokyklos koncepcija (2015). Prieiga per internetą: <https://www.smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/Geros%20mokyklos%20koncepcija.pdf>
- Greig, A., Taylor, J., MacKay, T. (2007). *Doing research with children*. London: SAGE Publications Ltd.
- Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas* [A description of the achievements of pre-school children] (2014). Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
- Ikimokyklinio ugdymo kokybė (švietimo problemos analizė)* (2012). Prieiga per internetą: https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/01/nf_2012-09_Nr_13_Ikimokyklinio-ugdymo-kokybe.pdf
- Ikimokyklinio ugdymo mokyklos vidaus audito metodika* [Pre-school education institution internal audit methodology] (2005). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
- Jucevičienė, P. (1997). *Ugdymo mokslo raida: nuo pedagogikos iki šiuolaikinės edukologijos* [Evolution of education: from pedagogy to contemporary education]. Kaunas: Technologija.
- Juodaitytė, A. (2011). Vaikai kaip tyrimo dalyviai: pasitikėjimo ribos ir tyrėjo etika [Children as participants in the study: The limits of trust and the ethics of the researcher]. *Socialinis darbas*, 10 (2), p. 205–216.
- LR Švietimo įstatymas (2011). Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105/ZPzOxUEnvH>
- Mokyklos, įgyvendinančios bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės įsivertinimo metodika* (2016). Prieiga per internetą: <http://www.nmva.smm.lt/isivertinimas/mokyklu-isivertinimas/dokumentai/>
- Rupšienė, L. (2007). *Kokybinio tyrimo duomenų rinkimo metodologija* [Methodology for collecting qualitative research data]. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
- Sheridan, S. (2001). *Pedagogical quality in preschool: An issue of perspectives* [Doctoral thesis]. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

Summary

IMPLEMENTATION OF THE CONCEPT OF A GOOD SCHOOL IN THE PRE-SCHOOL EDUCATION INSTITUTION: THE CASE OF THE NURSERY SCHOOL “TRYŠ NYKSTUKAI”

Reda Poneliene, Danguolė Dargienė

Siauliai University, Siauliai nursery school “Trys nykstukai”, Lithuania

The concept of a Good School creates preconditions for raising the level of quality of the performance of the country’s schools implementing general curricula, for showing the activity direction for schools and for enabling them to act. In order to ensure the quality of pre-school education, self-evaluation of the performance of pre-school education institutions, which promotes reflection on the activities of the staff of pre-school educational institutions and the possibilities for changes in quality, acquires increasing importance. Following the position that self-evaluation of the quality of institutional activities is significantly affected by community agreements on the quality of education and its characteristics, the qualitative research (case study), aiming to find out which aspects of *the Good School* and features characterizing them are characteristic to a concrete pre-school education institution, was conducted. The study involved various interest groups (parents, children, pedagogues). It was identified that the characteristic features of a good nursery school had included the aspects of the educational environment, life in the school and staff, which enabled to assume that the properly selected educational environment and professional, qualified pedagogues influenced children’s quality participation in the life of the educational institution. Besides, the research results can be the basis for improvement of the educational practice in a particular institution, separately analysing those aspects of the good school (nursery school) and features describing them which received less attention of investigated persons and providing guidelines for further studies on the quality of education.

Key words: the good school, aspects of the good school, pre-school education institution, self-evaluation of the quality of school performance, quality of education.

Received 05 December 2017; Accepted 27 December 2017

Reda Poneliene

Ph.D., Assistant, University of Siauliai, Department of Education, P. Visinskio Street 25, LT-76351
Siauliai, Lithuania.

E-mail: rponeliene@gmail.com

Website: <http://www.su.lt>

Danguolė Dargienė

Siauliai nursery school “Trys nykstukai”, Tilžės Street 41, Šiauliai, Lithuania.

E-mail: trysnykstukai@splius.lt